

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Євроінтеграційні практики України: політологічний вимір» здобувача ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»

Дудкевича Василя Ілліча

1. Актуальність теми дисертації

Тяжіння до європейських цінностей та норм Україна демонструвала з моменту здобуття незалежності. Проте, в силу геополітичних, економічних та соціальних-культурних факторів, окреслити чіткий шлях досягнення мети вдається тільки зараз. Політика євроінтеграції як узагальнений чинник модернізації суспільно-політичних та економічних відносин в державі поступово уособлюється у системних реформах, ухвалюваних стратегіях, підписаних двосторонніх угодах тощо. Водночас, євроінтеграційні зміни потребують конкретизації змістів, чітких контурів дій, послідовність яких з часом результується набуттям Україною членства у Європейському Союзі. Таким чином, актуальність дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати євроінтеграційні практики України в політологічному ключі, визначити нормативно-правові, інституційні та політико-економічні чинники євроінтеграційного поступу, спрогнозувати потенційний вплив даного процесу на соціально-економічну сферу, військову та політичну ситуацію в регіоні.

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 11 від 29 листопада 2017 року. Уточнена тема дисертації «Євроінтеграційні практики України: політологічний вимір» затверджена Вченою радою ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 8 від 28 вересня 2021 року.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційне дослідження здійснене в рамках держбюджетної теми Навчально-методичного і наукового центру політичних та євроінтеграційних досліджень «Євроінтеграційний вибір України: історія, політика, перспективи» за номером державної реєстрації 0109U001413 ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно. Основні теоретичні положення і розробки, що характеризують наукову новизну дослідження, теоретичне і практичне значення його результатів, одержані дисертантом особисто. Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечуються оригінальністю змісту, логікою викладення матеріалу та різноманітністю опрацьованої джерельної бази. Емпіричну базу дослідження формують офіційна інформація та статистичні дані, законодавчі та нормативно-правові акти, офіційні угоди та договори, рейтинги та дані соціологічних досліджень, використання суджень відомих українських та зарубіжних експертів в галузі євроінтеграції. Також невід'ємним і важливим джерелом інформації постали відповідні тематичні статті в періодичних друкованих та електронних виданнях, інші аналітичні статті, збірники наукових праць, монографії. Це дало змогу Дудкевичу В.І. запропонувати низку теоретичних висновків. Отримані результати неодноразово апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та в ході рецензування публікацій дисертанта у фахових виданнях, в тому числі у наукових виданнях іноземних держав (Чехія та Румунія).

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У дисертації ступінь новизни характеризується наступними моментами.

Уперше:

– запропоновано авторське визначення поняття «євроінтеграційні практики» як функціональної складової політики євроінтеграції, організованої згідно з конкретним планом роботи державної влади щодо впровадження європейських стандартів в усі сфери суспільного життя через процес створення нормативно-правової бази інтеграції, формування відповідних структур реалізації політико-правових рішень з метою набуття членства в ЄС;

– здійснено етапізацію розвитку політологічних досліджень євроінтеграційних практик України: 1991-2013 рр. – описовий етап стратегічного планування, коли вивчався євроінтеграційний досвід інших держав, ризики та переваги вітчизняного європейського поступу, обґрунтовувалися наукові припущення щодо місця України на політичній мапі світу; з 2014 р. – імперативний етап галузевого аналізу інтеграції європейських практик, актуалізації позаінституціонального виміру євроінтеграції, кореляції тематики наукових досліджень зі здійснюваними в державі реформами.

– на основі аналізу досвіду євроінтеграційних моделей країн, які успішно інтегрувались в ЄС, та країн-кандидатів визначено пряму залежність результативності та успішності реалізації євроінтеграційних практик з існуванням окремого спеціального органу з євроінтеграції, зі створенням результативного механізму взаємодії між парламентом і урядом шляхом забезпечення регулярного діалогу цих інституцій з питань інтеграції, з наявністю політичної волі та відданістю еліти євроінтеграційним реформам при наявних проблемах, непорозуміннях та виникаючих розбіжностях;

Уточнено:

– позитивні маркери соціально-економічного розвитку України, зумовлені чинником євроінтеграції: по-перше, адаптація законодавства України до інтеграції принципів та цінностей політики ЄС у вітчизняні практики; по-друге, підтримка та форсування системних реформ, корельованих із євроінтеграційним курсом, за рахунок макрофінансової допомоги та кредитування; по-третє, сприяння активізації та переорієнтації на європейський напрямок соціальної мобільності українців – у межах трудової міграції, академічної мобільності та туристичних потоків; по-четверте, покращення репутаційних показників України у світових рейтингах, передусім щодо ведення підприємницької діяльності, реалізації людського потенціалу та права громадян управляти власною працею та майном, відкритості інформації про використання бюджетних коштів;

– в результаті дослідження політики держав ЄС щодо інтеграційного курсу України специфіку фінансово-економічної та політичної підтримки з боку ЄС та окремо держав-членів ЄС, яка полягає, з одного боку, у наявності широкого спектру програм, угод, механізмів взаємодії, багатосторонніх і двосторонніх інструментів допомоги у сферах боротьби з корупцією, децентралізації, державного управління, судової влади та верховенства права, конституції та виборчих практик. З іншого боку, у необхідності зменшення впливу афілійованих внутрішніх (неефективність системи державного управління, корупція,

низький рівень підтримки реформ через нездатність влади досягти конкретних результатів та її суперечливі політичні рішення, відсутність консенсусу у політикумі, соціально-економічні проблеми) та зовнішніх (російська гібридна агресія, спалах світової пандемії, «інтеграційна втома» та зниження інтеграційного потенціалу абсорбції у ЄС) ризиків;

– зміст євроінтеграційного потенціалу громадянського суспільства, що визначено як спроможність і сукупність можливостей організацій громадянського суспільства брати участь у реалізації курсу європейської інтеграції країни і спільно з державними інституціями, і в якості незалежного консультативного органу з числа зацікавлених ОГС за пріоритетними напрямками євроінтеграції;

Набуло подальшого розвитку:

– систематизація чинників генези цілей і напрямків політики євроінтеграції, серед яких: історичні чинники, актуалізовані початком ідеї об'єднання Європи – від прообразу Священної Римської імперії з прагненням розширити межі панування, епохи Просвітництва, коли об'єднатися пропонували заради миру на континенті, до періоду закінчення Другої світової війни, коли ідея миру доповнилася економічними цілями; політичні чинники – стосуються принципів внутрішнього управління (відносини централізації та децентралізації, національного та наднаціонального) та зовнішніх пріоритетів; реакційні чинники – чинники-реакції на сучасні кризові явища в ЄС та за його межами, які і визначають ціль євроінтеграції – консолідувати зусилля для попередження, нейтралізації та подолання криз;

– періодизація формування та реалізації євроінтеграційних практик України на основі аналізу політико-нормативної складової відносин між Україною та ЄС: етап визначення пріоритетів (1991-1998 рр.), етап співробітництва та партнерства (1998-2014 рр.), етап асоціації та інтеграції (2014 р.). Виділено ряд специфічних рис, досягнень та проблемних сфер реалізації євроінтеграційних практик України на окреслених етапах;

– аналіз специфіки взаємного впливу і співвідношення євроінтеграційних практик та розвитку громадянського суспільства, яку представлено у вигляді тримірної моделі: на політико-інституціональному рівні розглядаються ступінь зацікавленості державних та наднаціональних інституцій та створені ними нормативні можливості для залучення організацій громадянського суспільства до уточнення і реалізації пунктів Угоди про асоціацію; на суспільно-ресурсному рівні демонструється готовність ОГС до секторальної участі у здійсненні євроінтеграційних реформ, ефективність наявних майданчи-

ків для такої участі (разом із першим рівнем описані складові уособлюють євроінтеграційний потенціал громадянського суспільства); на рівні індивідуальної ідентифікації акцентується міра усвідомленої прихильності громадян щодо зовнішньополітичного курсу.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Публікації у періодичних наукових виданнях інших держав з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача

1. Dudkevych V., Gontar Z., Marchuk V., Durman O., Denkovych N. Exploring the Experience of the World's Leading Countries in Inclusive Growth as Part of the Post-Industrial Politic: Challenges and Perspectives. *Postmodern Openings*. 2020. № 11 (2 Supl 1). P. 222–237. (Особистий внесок здобувача: визначено алгоритми та критерії порівняння, участь в обговоренні та інтерпретації результатів, написання статті.)

2. Дудкевич В. Євроінтеграційні практики як детермінанти впливу на розбудову громадянського суспільства в Україні. *Evropský Politický A Právni Diskurz*. 2021 № 8/3. С. 122–129.

3. Dudkevych V., Marchuk V., Hladiy V., Holubiak N., Melnychuk V. The Development of a System of Local Self-Government in the Countries of the Visegrad Group in the Conditions of Postmodern Society. *Postmodern Openings*. 2021. № 12(2). P. 233–245. (Особистий внесок здобувача: визначено критерії та здійснено порівняння систем місцевого самоврядування, участь в обговоренні та інтерпретації результатів.)

6.2. Статті у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України

1. Дудкевич В., Шотурма Н. Діджитальна комунікація як один із механізмів взаємодії з громадськістю. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2019. № 13. С 86-93. (Особистий внесок здобувача: запропоновано та проаналізовано механізми впровадження системи електронної демократії в органах місцевого самоврядування, участь в обговоренні та інтерпретації результатів.)

2. Дудкевич В. Процес інтеграції України до Європейського Союзу в контексті суперечностей внутрішньо європейського розвитку. *Політичне життя*. 2021. № 1. С. 119–124.

3. Дудкевич В. Євроінтеграційний дискурс політологічних досліджень в Україні. *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 104–109.

4. Дудкевич В. Євроінтеграційні практики України: специфіка політико-нормативного регулювання. *Політикус*. 2021. № 3. С. 47–53

У перелічених наукових статтях повною мірою відображені основні положення та результати дисертаційного дослідження.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Дудкевич В. Місце євроінтеграційного наративу у політиці сучасної України. Збірник матеріалів XXXIV Харківських політологічних читань «Політична система України за умов глобальних викликів і локальних проблем». Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (21 квітня 2021 р.). Харків. 2021. 284 с. С. 130–134.

2. Дудкевич В. Громадянське суспільство України у контексті реалізації євроінтеграційних практик. Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри» (Івано-Франківськ, 27 травня 2021 р.). Івано-Франківськ: ПНУ імені Василя Стефаника, 2021. С. 580–589

3. Дудкевич В. Євроінтеграція як еволюційний маркер державного розвитку. Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. «Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація» (м. Северодонецьк, 8 червня 2021 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. С. 76–79.

4. Дудкевич В. Євроінтеграція як чинник репутаційного поступу України. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями наукових досліджень: філософський, політологічний та культурологічний аспекти» (м. Київ, 8-9 жовтня 2021 р.). Київ: ТНУ імені В. І. Вернадського, 2021.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Актуальними для вітчизняної політичної емпірики є результати аналізу міжінституційних взаємодій у контексті виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також – з'ясовані закономірності

впливу євроінтеграційних практик на соціально-економічний розвиток країни та перспективи інформаційної та безпекової галузей. Положення та висновки дослідження актуальні для впровадження як в інституціональній площині, так і в академічному процесі підготовки майбутніх політологів, фахівців з міжнародних і міжнародних економічних відносин та ін.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Отримані результати можуть бути використані в науково-дослідній діяльності при подальшому дослідженні питань пов'язаних із процесом євроінтеграції України. Враховуючи конституційно й політико-нормативно закріплений курс європейської інтеграції, висновки, зроблені автором у межах теоретичної частини роботи, можуть стати відправною точкою для нового етапу політологічних досліджень перебігу євроінтеграційних реформ, зумовлених ними ризиків, впливу на суспільні оцінки тощо. Усе це сприяє використанню результатів дослідження, як для написання підручників і монографії, так і для формування спецкурсу для студентів політології.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертаційну роботу заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка, протокол № 3 від 5 листопада 2021 року. У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

Дисертація Дудкевича Василя Ілліча «Євроінтеграційні практики України: політологічний вимір» є завершеною науковою працею в межах поставлених завдань, у якій науково обґрунтовано потребу у дослідженні внутрішніх та зовнішніх чинників євроінтеграційного поступу України, виокремлено інституційно-нормативні характеристики євроінтеграційних практик та порушено проблему інформаційної безпеки України в умовах євроінтеграції.

У семи наукових публікаціях відображено основні результати дисертації, з них три статті у наукових періодичних видання інших держав (Чехія та Румунія), в тому числі дві статті у виданні, що індексується у наукометричній базі

Web of Science (*Postmodern Openings*), та чотири статті у наукових фахових виданнях України.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 10 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167 із змінами згідно з Постановами КМУ № 979 від 21.10.2020 р. і № 608 від 09.06.2021 р.), а опубліковані за результатами дисертаційної роботи наукові праці Дудкевича В.І. за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії».

З урахуванням наукової зрілості і професійних якостей Дудкевича Василя Іллєча дисертація «Євроінтеграційні практики України: політологічний вимір» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор політичних наук,
професор кафедри теорії та
історії політичної науки
професор

Ігор ВДОВИЧИН

доктор політичних наук,
професор кафедри політології,
доцент

Віталій ЛИТВИН

06 листопада 2021 р.

Підписи проф. Вдовичина І.Я. та доц. Литвина В.С. засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
доцент

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА